

## EDUSKUNNAN VASTAUS 100/2008 vp

**Hallituksen esitys aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta johtuvaa siviilioikeudellista vastuuta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merilain muuttamisesta**

### *Asia*

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta johtuvaa siviilioikeudellista vastuuta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merilain muuttamisesta (HE 140/2008 vp).

### *Valiokuntakäsittely*

Liikenne- ja viestintävaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LiVM 10/2008 vp).

### *Päätös*

Eduskunta on

*hyväksynyt hallituksen esityksessä tarkoitetun yleissopimuksen.*

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

## **Laki**

**aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta johtuvasta siviilioikeudellisesta vastuusta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

### 1 §

Aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta johtuvasta siviilioikeudellisesta vastuusta Lontoossa 23 päivänä maaliskuuta 2001 tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön

alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

### 2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

## Laki merilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1994 annetun merilain (674/1994) 10 luvun 1 §:n 10 kohta, 2 §:n 1 momentti ja 16 §, 19 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohta sekä 21 luvun 3 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 421/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 10 a luku, 21 lukuun uusi 3 c § sekä 22 lukuun uusi 8 § seuraavasti:

### 10 luku

#### Vastuu öljyvahingosta

##### 1 §

##### *Määritelmiä*

Tässä luvussa tarkoitetaan:

10) *Suomen talousvyöhykkeellä* aluetta, joka määritellään Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004).

##### 2 §

##### *Soveltamisala*

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä taikka toisessa sopimusvaltiossa tai toisen sopimusvaltion talousvyöhykkeellä aiheutuneeseen öljyvahinkoon, jos vahingon syynä on pysyvän öljyn pääseminen aluksesta, joka on rakennettu tai muunnettu kuljettamaan pysyvää öljyä irtolastina. Sellaiseen alukseen, joka voi kuljettaa sekä pysyvää öljyä että muuta lastia, säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain silloin, kun alus kuljettaa pysyvää öljyä irtolastina, sekä tällaista kuljetusta seuraavalla matkalla, jollei näytetä, ettei aluksessa ole jäänteitä irtolastina kuljetetusta pysyvästä öljystä. Säännöksiä sovelletaan myös Suomea tai Suomen talousvyöhykettä taikka toisen sopimusvaltion aluetta tai talousvyöhykettä edellä tarkoitettun öljyvahingon vuoksi uhkaavan pilaantumisvahingon torjuntatoimenpiteistä

aiheutuneisiin vahinkoihin ja kustannuksiin riippumatta siitä, missä näihin toimenpiteisiin on ryhdytty.

##### 16 §

##### *Lain soveltaminen eräissä tapauksissa*

Tämän luvun säännökset eivät koske sotaa tai muuta alusta, jota vahinkotapahtuman aikaan käytetään yksinomaan valtion muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Jos tällainen alus on aiheuttanut öljyvahingon Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä tai jos on ryhdytty torjuntatoimenpiteisiin, sovelletaan kuitenkin tämän luvun 1 ja 3—5 §:n, 19 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdan ja 4 momentin sekä 21 luvun 3 a §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Jos muu kuin 1 momentissa tarkoitettu alus, johon ei sovelleta tämän luvun 2 §:n 1 momentin eikä 10 a luvun säännöksiä, on aiheuttanut öljyvahingon Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä tai jos on ryhdytty torjuntatoimenpiteisiin, sovelletaan tämän luvun 1 §:n, 2 §:n 4 momentin, 3 §:n ja 8 §:n 3 momentin, 19 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdan ja 4 momentin sekä 21 luvun 3 a §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä. Samoja säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun öljyvahinko on johtunut muusta kuin pysyvästä öljystä. Aluksen omistajan oikeuteen rajoittaa vastuunsa näissä tapauksissa sovelletaan 9 luvun säännöksiä. Vastuumäärä määräytyy 9 luvun 5 §:n mukaan.

## 10 a luku

**Vastuu aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta**

## 1 §

*Määritelmiä*

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *aluksella* mitä tahansa vesikulkuneuvoa tyypistä riippumatta;

2) *aluksen omistajalla* aluksen omistajaa mukaan lukien rekisteröity omistaja, ilman miehistöä rahdatun aluksen rahdinantajaa, aluksen laivanisäntää ja henkilöä, joka laivanisännän sijasta huolehtii aluksen käytöstä;

3) *rekisteröidyllä omistajalla* aluksen omistajaksi rekisteröityä henkilöä tai henkilöitä taikka rekisteröinnin puuttuessa aluksen omistavaa henkilöä tai henkilöitä; jos aluksen kuitenkin omistaa valtio ja sitä käyttää yhtiö, joka kyseisessä valtiossa on rekisteröity aluksen käyttäjäksi, omistajalla tarkoitetaan tällaista yhtiötä;

4) *aluksen polttoaineella* mitä tahansa hiilivetymineraaliöljyä, mukaan lukien voiteluöljy, jota käytetään tai jota on tarkoitus käyttää aluksen voimanlähteenä, sekä tällaisen öljyn jäämiä;

5) *torjuntatoimenpiteillä* sellaisia tarkoitusten mukaisia toimia, joihin ryhdytään vahinkotapahtuman ilmenemisen jälkeen vahingon estämiseksi tai pienentämiseksi;

6) *vahinkotapahtumalla* sellaista tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, joka aiheuttaa pilaantumisvahingon tai muodostaa tällaisen vahingon vakavan ja välittömän uhan;

7) *pilaantumisvahingolla*

a) aluksen ulkopuolella aiheutunutta menettämistä tai vahinkoa, joka johtuu aluksesta päässeeseen tai päästetyn polttoaineen pilaavasta vaikutuksesta päästön tapahtumapaikasta riippumatta, edellyttäen, että muu ympäristön pilaantumisesta suoritettava korvaus kuin ympäristön pilaantumisen aiheuttama ansionmenetys rajoitetaan kohtuullisten ja todellisuudessa tehtyjen tai tehtävien ennallistamistoimien kustannuksiin; ja

b) torjuntatoimenpiteiden kustannuksia ja torjuntatoimenpiteiden aiheuttamia lisämenetyksiä tai -vahinkoja;

8) *sopimusvaltiolla* valtiota, joka on liittynyt aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta johtuvasta siviilioikeudellisesta vastuusta tehtyyn yleissopimukseen (SopS / );

9) *Suomen talousvyöhykkeellä* aluetta, joka määritellään Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa.

## 2 §

*Soveltamisala*

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä taikka toisessa sopimusvaltiossa tai toisen sopimusvaltion talousvyöhykkeellä aluksen polttoaineen aiheuttamaan pilaantumisvahinkoon.

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös Suomea tai Suomen talousvyöhykettä taikka toisen sopimusvaltion aluetta tai talousvyöhykettä edellä tarkoitetun vahingon vuoksi uhkaavan pilaantumisvahingon torjuntatoimenpiteistä aiheutuneisiin vahinkoihin ja kustannuksiin riippumatta siitä, missä näihin toimenpiteisiin on ryhdytty.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään toisen sopimusvaltion talousvyöhykkeestä, koskee myös sellaista välittömästi toisen sopimusvaltion aluemerren ulkopuolella olevaa ja siihen rajoittuvaa aluetta, jonka valtio, jos se ei ole perustanut talousvyöhykettä, on kansainvälisen oikeuden mukaisesti määrittänyt ulottumaan enintään 200 meripeninkulman päähän niistä perusviivoista, joista sen aluemerren leveys mitataan.

Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta sotaluksiin, laivaston apualuksiin tai muihin aluksiin, joita valtio omistaa tai käyttää ja joita käytetään kyseisenä ajankohtana yksinomaan muuhun kuin kaupalliseen tarkoitukseen. Jos tällainen alus on aiheuttanut pilaantumisvahingon Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä tai jos on ryhdytty torjuntatoimenpiteisiin, sovelletaan kuitenkin tämän luvun 1 ja 3—5 §:n, 19 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdan ja 4 momentin sekä 21 luvun 3 c §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta 10 luvun mukaiseen öljyvahinkoon kyseisen luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan sen estämättä, mitä ulkomaan lain soveltamisesta suomalaisessa tuomioistuimessa säädetään.

Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta, jos soveltaminen on ristiriidassa kansainvälisistä sopimuksista johtuvien Suomen velvoitteiden kanssa.

### 3 §

#### *Aluksen omistajan vastuu aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta*

Aluksen omistaja on velvollinen korvaamaan 2 §:ssä tarkoitetun vahingon silloinkin, kun hän itse tai kukaan hänen vastuullaan toimiva ei ole aiheuttanut vahinkoa. Jos vahinkotapahtuma muodostuu useista samaa alkuperää olevista tapahtumista, on vahingosta vastuussa se, joka oli aluksen omistajana ensimmäisen tapahtuman sattuessa.

Jos useampi kuin yksi henkilö on 1 momentin nojalla vastuussa vahingosta, he vastaavat siitä yhteisvastuullisesti.

Aluksen omistaja on kuitenkin vastuusta vapaa, jos hän osoittaa, että vahinko on aiheutunut:

1) sotatoimista, vihollisuuksista, sisällissodasta tai kapinasta taikka poikkeuksellisesta, väistämättömästä ja ylivoimaisesta luonnonilmiöstä;

2) kokonaan kolmannen henkilön vahingontekotarkoituksin suorittamasta teosta tai laiminlyönnistä; taikka

3) kokonaan majakoiden tai muiden navigoinnin apuvälineiden ylläpitoon velvollisen viranomaisen tätä tehtävää suorittaessaan tekemästä virheestä tai laiminlyönnistä.

Jos vahinkoa kärsineen puolelta on tahallisesti tai tuottamuksesta myötävaikutettu vahinkoon, voidaan vahingonkorvausta sovitella.

### 4 §

#### *Vastuun kanavointi ja takautumisoikeus*

Aluksen omistajaa vastaan saa ajaa kannetta 2 §:ssä tarkoitetun pilaantumisvahingon korvaamiseksi vain tämän luvun nojalla.

Korvausta 2 §:ssä tarkoitettua pilaantumisvahingosta ei voida vaatia:

1) aluksen omistajan palveluksessa olevalta tai aluksen omistajan asiamieheltä taikka laivaväkeen kuuluvalta;

2) luotsilta tai muulta henkilöltä, joka kuulumatta laivaväkeen työskentelee aluksen lukuun;

3) henkilöltä, joka aluksen omistajan, laivanvarustajan tai päällikön suostumuksella tai viranomaisen toimeksiannosta suorittaa pelastustyötä;

4) torjuntatoimenpiteiden suorittajalta; eikä

5) henkilöltä, joka on 2—4 kohdassa tarkoitetun henkilön palveluksessa tai asiamies, ellei kyseinen henkilö ole aiheuttanut vahinkoa tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tietäen, että sellainen vahinko todennäköisesti syntyisi.

Edellä 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetun henkilön aiheuttamasta vahingosta tämän luvun nojalla suoritettu korvaus voidaan vaatia vahingon aiheuttajalta vain, jos tämä on aiheuttanut vahingon tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tietäen, että sellainen vahinko todennäköisesti syntyisi. Työntekijän tai virkamiehen maksettavan korvauksen määräämiseen sovelletaan tällöin kuitenkin, mitä vahingonkorvauslaissa ja työsopimuslaissa (55/2001) säädetään työntekijän tai virkamiehen korvausvelvollisuudesta.

### 5 §

#### *Vastuun rajoittaminen*

Tämän luvun säännökset eivät vaikuta aluksen omistajan ja vakuutuksen tai muun vakuuden antajan oikeuteen rajoittaa vastuutaan 9 luvun säännösten mukaisesti.

## 6 §

*Suomalaista alusta koskeva vakuuttamisvelvollisuus*

Suomen alusrekisteriin merkityn aluksen, jonka bruttovetoisuus on yli 1 000, rekisteröidyn omistajan on otettava ja pidettävä voimassa vakuutus tai muu rahavakuus, joka kattaa tämän luvun tai toisessa sopimusvaltiossa voimassa olevan vastaavan lainsäädännön mukaisen aluksen omistajan vastuun 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun määrään saakka.

## 7 §

*Ulkomaista alusta koskeva vakuuttamisvelvollisuus*

Ulkomaisella aluksella, joka käy suomalaisessa satamassa tai käyttää Suomen vesialueella olevia satamalaitteita ja jonka bruttovetoisuus on yli 1 000, tulee olla vakuutus tai muu rahavakuus, joka kattaa tämän luvun mukaisen aluksen omistajan vastuun 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun määrään saakka.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa aluksessa on oltava mukana sen sopimusvaltion, jossa alus on rekisteröity, toimivaltaisen viranomaisen tai valtuutetun laitoksen myöntämä todistus, joka osoittaa, että 1 momentissa tarkoitettu vakuutus tai muu vakuus on voimassa. Jos aluksen omistaa valtio, aluksessa on oltava mukana todistus, josta ilmenee, että kyseinen valtio omistaa aluksen ja että sen tämän luvun mukainen vastuu on katettu 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun määrään saakka.

## 8 §

*Vakuutusta tai vakuutta koskeva todistus*

Merenkulkulaitos antaa hakemuksesta Suomen alusrekisteriin merkityn aluksen rekisteröidylle omistajalle todistuksen 6 §:ssä tarkoitettua vakuutuksen tai vakuuden voimassaolosta. Merenkulkulaitos voi myös antaa todistuksen vakuutusvelvollisuuden täyttämisestä 7 §:n 1

momentissa tarkoitettussa tapauksessa, jos alusta ei ole rekisteröity missään sopimusvaltiossa.

Hakemukseen on liitettävä selvitys, josta ilmenee:

1) että vakuutus tai vakuus kattaa tässä luvussa tarkoitettua vastuun; ja

2) että vakuutus tai vakuus voi todistuksen voimassaoloaikana lakata olemasta voimassa aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona kirjallinen ilmoitus voimassaolon lakkaamisesta on tullut Merenkulkulaitokselle, paitsi jos todistus on toimitettu Merenkulkulaitokselle tai alukselle on annettu uusi todistus.

Merenkulkulaitoksen tulee peruuttaa todistus, kun sen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty.

Todistus on pidettävä mukana aluksella ja jäljennös todistuksesta on talletettava Merenkulkulaitoksen haltuun. Alusta ei saa käyttää merenkulkuun ilman todistusta.

Tässä pykälässä tarkoitettujen todistusten antamisesta peritään maksu siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista todistuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

## 9 §

*Vakuutuksen tai vakuuden antajaan kohdistetut vaatimukset*

Korvaukseen oikeutettu saa kohdistaa tämän luvun mukaisen pilaantumisvahinkoon perustuvan korvausvaatimuksensa suoraan 6 tai 7 §:ssä tarkoitettua vakuutuksen tai vakuuden antajaan.

Vakuutuksen tai vakuuden antaja ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan vahinkoa 3 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tai silloin, kun aluksen omistaja on itse tahallaan aiheuttanut vahingon.

Vakuutuksen tai vakuuden antaja voi vapautuakseen vastuusta muita kuin aluksen omistajaa kohtaan vedota ainoastaan 2 momentissa tarkoitettuihin seikkoihin.

Vakuutuksen tai vakuuden antajalla on kaikissa tapauksissa oikeus vaatia aluksen omistajan osallistumista oikeudenkäyntiin.

10 §

*Vakuuttamisvelvollisuuden valvonta*

Merenkululaitos valvoo 6 ja 7 §:n noudattamista.

Merenkululaitoksella on oikeus kieltää aluksen lähtö ja keskeyttää sen matka, jollei aluksessa ole mukana todistusta 6 tai 7 §:n mukaan vaadittavasta vakuutuksesta tai vakuudesta.

11 §

*Viittaussäännökset*

Tämän luvun mukaisen saatavan vanhentumisesta säädetään 19 luvun 1 §:n 1 momentissa.

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta tämän luvun mukaisessa asiassa säädetään 21 luvun 3 c §:ssä.

Ulkomaisen tuomion täytäntöönpanosta tämän luvun mukaisessa asiassa säädetään 22 luvun 8 §:ssä.

19 luku

**Saatavan vanhentuminen**

1 §

*Saatavan vanhentuminen*

Kanne maksun saamiseksi seuraavista saatavista on, riippumatta siitä, onko vastuu rajoitettu tai rajoittamaton, pantava vireille:

7) 10 luvussa tarkoitetun öljyvahingon tai 10 a luvussa tarkoitetun polttoainevahingon korvaamisesta kolmen vuoden kuluessa vahingon aiheutumisesta.

21 luku

**Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa**

3 a §

*Toimivaltainen merioikeus öljyvahinkoasiassa*

Kanne vahingonkorvauksen saamiseksi 10 luvun nojalla voidaan nostaa suomalaisessa tuomioistuimessa, jos öljyvahinko on tapahtunut Suomessa tai mainitun luvun 1 §:n 10 kohdassa tarkoitetulla Suomen talousvyöhykkeellä tai jos torjuntatoimenpiteet on suoritettu sellaisen vahingon estämiseksi tai rajoittamiseksi Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä.

3 c §

*Toimivaltainen merioikeus aluksen polttoaineen aiheuttamaa vahinkoa koskevassa asiassa*

Kanne vahingonkorvauksen saamiseksi 10 a luvun nojalla voidaan nostaa suomalaisessa tuomioistuimessa, jos vahinko on tapahtunut Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä tai jos torjuntatoimenpiteet on suoritettu sellaisen vahingon estämiseksi tai rajoittamiseksi Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä.

Jos kanne 1 momentin nojalla voidaan nostaa suomalaisessa tuomioistuimessa, voidaan kanne vahingonkorvauksen saamiseksi samasta vahinkotapahtumasta aiheutuneesta muusta vahingosta nostaa samassa tuomioistuimessa.

Korvauskanne, joka 1 ja 2 momentin nojalla voidaan nostaa suomalaisessa tuomioistuimessa, käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa.

Jos vahinkotapahtuman jälkeen on perustettu 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettu rajoitusrahasto Suomessa ja rekisteröidyllä omistajalla tai vakuutusenantajalla, jota vastaan kannetta ajetaan Suomessa tai toisessa sopimusvaltiossa, on oikeus rajoittaa vastuunsa, käsittelee Helsingin kärjäoikeus kysymykset, jotka liittyvät rajoitusrahaston jakamiseen vahingonkorvaukseen oikeutettujen kesken.

22 luku

**Täytäntöönpano**

8 §

*Aluksen polttoaineen aiheuttamaa vahinkoa koskevan tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano*

Toisessa sopimusvaltiossa annetun 10 a luvussa tarkoitetun pilaantumisvahingon korvaamista koskevan tuomion täytäntöönpanoon sovelletaan soveltuvin osin tämän luvun 6 §:n säännöksiä, jollei 2 momentista muuta johdu.

Tuomioon, joka on annettu Euroopan yhteisöön kuuluvassa jäsenvaltiossa, sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001.

---

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

---

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 2008

---